

*A svájci egészségügy statisztikai zsebkönyve 2020 –
Gesundheit – Taschenstatistik 2020 – egységes szerkezetben
Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2020 (44 p.) 12. 02. 2020*

Forrás Internet-helye: <https://www.bfs.admin.ch/news/de/2021-0251> ;
<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/aktuell/neue-veroeffentlichungen.assetdetail.15464462.html>

2. Egészségügyi determinánsok

2. 1. Szociális helyzet és munkavégzés

Az egészségügy területén jelen van egy szociális grádiens: Minél kedvezőtlenebb a szociális kiinduló állapot (pl. a képzettségi szinthez viszonyítva), annál rosszabb az egészségi állapot. Az alacsonyabb képzettségű 30 éves férfiak várható élettartama 4,0 évvel alacsonyabb, mint a velük egy életkorú egyetemi végzettségűeké. A lakosság 3%-a pénzügyi okokból nem tudja igénybe venni a szükséges orvosi ellátásokat, főleg a fogászati ellátásokat. A szegénységi küszöbön élőknel ez az arány 7%.

A rossz munkafeltételek egészségi kockázatot jelentenek. Munkája során a foglalkoztatottak 45%-a legalább három pszichés kockázatnak: súlyos terhek emelésének, erős zajnak és mérgező anyagok hatásának van kitéve. Ez az arány 2012. óta stabil, de 2007-hez viszonyítva növekedett. A férfiak súlyosabban érintettek mint a nők. A pszichoszociális kockázatok összefüggnek a munkaszervezettel. A foglalkoztatottak 21%-a többnyire vagy állandóan stressznek van kitéve, 16%-a szorong munkahelye elvesztése miatt. Ezek az arányok 2007-hez viszonyítva növekedtek. A nők fokozottabb mértékben szembesülnek azzal, hogy nem áll módjukban helyzetükön változtatni, mint a férfiak.

2. 2. Egészségmagatartás

2017-ben a lakosság 76%-a végzett rendszeres testmozgást, ez 14 százalékponttal több mint 2002-ben volt. A csak az oktatás kötelező szakaszát elvégzők fizikailag kevésbé aktívak, mint a felsőfokú végzettségűek (61% vs.

79%). A férfiak 63%-a, a nők 73%-a válaszolta, hogy odafigyel táplálkozására. Az összlakosság körében ez az arány 1992. óta stabil. Azon nők aránya, akik naponta legalább öt adag gyümölcsöt és/vagy zöldséget fogyasztanak, kétszer akkora mint a férfiaké (28% vs. 15%).

2017-ben a lakosság 11%-a volt elhízott. Ez az arány kétszer akkora mint 1992-ben volt. A túlsúlyos személyek aránya (a 74-ik életévig) az életkorral arányosan növekedik. Az elhízottak aránya az alacsonyabb végzettségű férfiak körében kétszer akkora, mint a magasabb végzettséggel rendelkezőknél (20% vs. 10%); nőknél a különbség még kihangsúlyozottabb (21% vs. 6%).

A dohányzó személyek aránya a férfiak körében 1992 és 2017 között 37%-ról 31%-ra csökkent, miközben a nők körében stabil maradt (23%). Férfiak körében a dohányosok aránya 25 és 34 év között (42%), a nők körében 15 és 34 év között (30%) a legmagasabb. A dohányosok 61%-a szeretne leszokni. A nemdohányzók aránya, akik naponta legalább egy óráig vannak kitéve mások dohányzásának, 2007 és 2017 között 16%-ról 6%-ra csökkent.

A naponta alkoholt fogyasztó személyek aránya férfiak körében 1992. óta 30%-ról 15%-ra, a nők körében 11%-ról 7%-ra csökkent. Az alkoholfogyasztás gyakorisága az életkorral arányosan növekedik. 2017-ben a lakosság 5%-ának alkoholfogyasztása volt kockázatosnak tekinthető, 16% havonta legalább egy alkalommal berúgott. A rohamszerű lerészegedés a fiatal férfiak körében a legelterjedtebb.

3. A lakosság egészségi állapota

3. 1. Általános egészségi állapot és halálozás

A születéskor várható élettartam 1990. óta férfiaknál 7,9 évvel, nőknél 4,8 évvel növekedett. Ez világviszonylatban a legmagasabbak közé tartozik. A jó egészségi állapotban várható élettartam 70 év. Ez az egészségi állapot önértékelésén alapul, férfiaknál és nőknél gyakorlatilag egyforma.

A férfiak 86%-a, a nők 84%-a jónak vagy nagyon jónak ítéli meg egészségi állapotát. A krónikus egészségi problémákkal küszködők száma a legfiatalabb korcsoporttól a legidősebbig megháromszorozódik. A leggyakoribb panaszok a

hát- és keresztcsonti fájdalmak, valamint az általános gyengeség: öt személy közül kettő ebben szenved.

A halálokok statisztikája: Az első két életévben a leggyakoribb halálokok a veleszületett betegségek, 2 és 15 év között a halálokok különbözők, fiatalkorúaknál és 16 éven felüli fiatal felnőtteknél a balesetek és az öngyilkosság, 30 év fölötti nőknél és 40 év fölötti férfiaknál a rákos megbetegedések. Az idő előtti halálozás legfőbb oka (70 év alatt) a rák: férfiaknál az elveszített potenciális életek 29%-a, nőknél 45%-a ennek tulajdonítható. Az idő előtti halálozások második legfontosabb okai a balesetek és egyéb erőszakos hatások. A standardizált halálozási ráta 1970. óta felére csökkent. Szív- és érrendszeri megbetegedéseknél csaknem háromnegyedével, rákos megbetegedéseknél csaknem kétötödével csökkent.

[Lásd még: *A halálokok statisztikája Svájcban, 2013. 21. sz.; 2014. 24. sz.; 2016. 25. sz.; 2019. 2. sz.; 2020. 4. sz.; 2021. 4. sz.*]

3. 2. Szív- és érrendszeri megbetegedések és diabétesz

A szív- és érrendszeri megbetegedések a hospitalizáció harmadik leggyakoribb okát és a leggyakoribb halálokot képezik. A szív- és érrendszeri megbetegedések miatti kórházba történő beutalások száma 2002. óta 17%-kal növekedett. Ez elsősorban a népesség növekedésének és elöregedésének tulajdonítható. A halálozások száma azonban ugyanezen időszakban 13%-kal csökkent. 2018-ban 15.047 személy, ezek kétharmada férfi, szenvedett miokardiális infarktust, ennek következtében 2.193 beteg meghalt. 15.815 személy (több mint fele férfi) stroke-ot szenvedett; 2.736 belehalt.

Magas vérnyomás. A magas vérnyomásban szenvedők száma 1992 és 2017 között 14%-ról 18%-ra, a túl magas koleszterinszinttel rendelkezőké 2002 és 2017 között 9%-ról 13%-ra növekedett. 2017-ben a férfiak 5%-a szenvedett diabéteszben (2007: 4%). A nők körében ez az arány ugyanezen időszakban stabil maradt (3%). Az alacsony képzettséggel rendelkezők körében a diabéteszben való megbetegedés kockázata kétszer akkora, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél (8% vs. 4%).

3. 3. Rákos megbetegedések

Minden évben több mint 40.000 új esetet diagnosztizálnak. Hetvenedik életévét megelőzően minden ötödik személy megbetegedik rákban. Az új megbetegedések rátája nők körében lassabban növekedik. Férfiak körében kezdetben növekedett, a legutóbbi vizsgálati periódus kezdete óta ismét csökkent. A leggyakoribb rákos megbetegedés férfiak körében a prosztatatarák, nők körében a mellrák. Minden évben mintegy 221 (0 és 14 év közötti) gyermek betegedik meg rákban, akik közül nagyjából 23 belehal. Gyermek körében a leggyakoribb rákos megbetegedések a leukémiák (32%) és a központi idegrendszer daganatai (23%).

3. 4. Mozgásszervi megbetegedések. A mozgásszervi megbetegedések a sérülések mellett a hospitalizáció leggyakoribb okai. Ezek 53%-a a végtagok ízületi megbetegedéseinek (artrózis, artritisz), 24%-a hátfájdalmaknak tulajdonítható. Emiatt gyakran protézis beültetésére kerül sor. 2019-ben 25.695 személy került kórházba csípőprotézis beültetése céljából. Ez 68%-kal több mint 2002-ben volt. Térdízületi protézisek beültetésére ritkábban kerül sor (21.175).

3. 5. Fertőző betegségek

A humán immundeficiencia-vírussal (HIV) fertőződött új esetek száma 2009. óta csökken. Már az 1990-es években csökkenés volt megfigyelhető. 2019-ben az új diagnózisok 40%-a férfiak közötti szexuális kontaktussal függött össze.

Az új tuberkulózisos esetek száma az 1980-as évek óta két és félszeresével csökkent. A tuberkulózisos esetek kétharmada külföldi származású személyeket érint.

3. 6. Lelki egészség

A lakosság többségének gyakrabban vannak pozitív, mint negatív érzései. A lakosság 15%-a mutatja közepes (11%) vagy magas (4%) pszichés megterheltség jeleit. 2017-ben a férfiak 8%-a, a nők 10%-a szenvedett közepes vagy súlyos depresszióban (major depresszió). Az érintettek aránya magasabb életkorban csökken.

2018-ban (asszisztált öngyilkosság nélkül) 1.002 személy (71% férfi) lett öngyilkos. Az öngyilkosság életkorral korrigált rátája 1995. óta több mint kétötöddel csökkent. Az öngyilkossági ráta a férfiak körében az életkorral arányosan erőteljesen növekedik. Ha az öngyilkossághoz kísérőbetegség is társul, akkor tíz közül hat esetben depresszióról van szó. [Lásd még: *A lelki egészség helyzete Svájcban, 2016. 35. sz.; 2018. 25. sz.; 2019. 22. sz., 2021. 5-6. sz. és Archívum.*]

3. 7. Fogyatékkal élők

A funkcionális korlátozottság az életkorral arányosan erőteljesen növekedik. A látóképesség gyengülése 77.000 személyt sújt, akik közül 35.000 hatvanöt éves vagy annál idősebb. A fogyatékkal élők esélyegyenlőségéről szóló törvény (*Behindertengleichstellungsgesetz*) definíciója szerint 1.300.000 személy számít fogyatékkal élőnek. Ezek közül 300.000 erőteljesen korlátozott a mindennapi tevékenységek vonatkozásában.

3. 8. Balesetek

A balesetek az idő előtti halálozás legfőbb okai közé tartoznak és a hospitalizáció leggyakoribb okai. Balesetek leggyakrabban a háztartásban, kerti munka, sportolás vagy játék közben fordulnak elő. A balesetek körében gyakori az elesés. A keresőtevékenységet végző férfiak csaknem kétszer annyi munkahelyi balesetet szenvednek, mint a nők (7% vs. 4%). A lakosság szűk 2%-a szenved közlekedési balesetet. 2019-ben 187 személy halt meg közúti baleset következtében, ezek csaknem háromnegyede férfi volt.

3. 9. Szülések és az újszülöttek egészsége

Az anyák átlagéletkora a szülés időpontjában 1970. óta folyamatosan növekedik. 2019-ben a szülések kevesebb mint 30%-a jut 30 éven aluli nőkre, miközben arányuk 1970-ben még majdnem 70% volt. A kései szülés velejárói: a termékenység csökkenése, valamint bizonyos kockázatok, mint a spontán ikerterhesség vagy a kromoszóma-anomáliák növekedése. A szülések 96%-ára kórházban kerül sor, egyharmadát császármetszéssel végzik. A császármetszések aránya egyes régiókban kétszer akkora, mint másutt. 2019-ben 283 csecsemő és kisgyermek halt meg első életévében, ami 1.000

élveszésre 3,3 halálesetnek felel meg. E halálesetek kevesebb mint fele a szülés utáni 24 órán belül következett be. Ez főleg nagyon alacsony születési súllyal rendelkező és koraszülött gyermekeket érint. Ugyanezen évben 344 halvaszülés történt.

4. Egészségügy

4.1. Kórházak

	2019
Kórházak	281
Ágyak	38.057
Foglalkoztatottak (teljes munkaidős státuszokban)	170.928
Kórházakban kezelt esetek	1.472.758
Hospitalizációs ráta (1.000 lakosra)	118,7
Átlagos kórházi tartózkodási idő az aktív ápolás területén (napok)	5,2
Napi átlagos költségek az aktív ápolás területén (CHF)	2.303
<i>Források:</i> BFS – KS, MS	© BFS 2021

2019-ben a 218 kórház 580 telephelyen nyújtott szolgáltatásokat. Az általános kórházak száma 2002. óta 39%-kal csökkent, miközben a speciális kórházaké alig változott (-7%). Ugyanezen időszakban az ágyszámcsökkenés a speciális kórházaknál magasabb (-18%), az általános kórházaknál mérsékeltebb (-11%) volt.

2019-ben a kórházak 170.928 teljes munkaidős státuszú foglalkoztatottal rendelkeztek. Ez 42%-kal több mint 2002-ben volt. Tíz teljes munkaidős foglalkoztatott közül nyolcan az általános ápolás területén működnek. A teljes munkaidős foglalkoztatottak 71%-a nő, ám a nők aránya az orvosok körében még mindig csak 49%. A teljes munkaidős státuszok 42%-a az ápolószemélyzetre és a szociális szolgálatokra, 15%-a az orvosokra jut.

2019-ben az aktív ápolás területén az átlagos kórházi tartózkodási idő 5,2 nap, a pszichiátrián 32,4 nap volt. Az átlagos kórházi tartózkodási idő 2002. óta folyamatosan csökkent. Ugyanezen időszakban az egy kórházi napra jutó átlagköltségek növekedtek. Az aktív ápolás területén a költségek 88%-kal növekedtek. 2019-ben egy kórházi nap költségei átlagosan 2.303 CHF-et tettek ki.

2019-ben 691.611 férfi és 781.147 nő került kórházba. A szüléseket leszámítva átlagosan ugyanannyi férfit és nőt ápoltak kórházban. 75-ik életkorig rendszerint több férfi kerül kórházba, az arány ezt követően megfordul.

4. 2. Időotthonok és ápolási otthonok

	2019
Időotthonok és ápolási otthonok	1.563
Foglalkoztatottak, teljes munkaidős státuszokban	98.576
Otthonokban lakók december 31-én	92.654
Férfiak	27.498
Nők	65.156
A december 31-én otthonokban lakók aránya a 80 év fölöttiek körében	15%
Átlagos tartózkodási idő (napok)	881
Egy napra eső átlagköltségek (CHF)	307
<i>Forrás:</i> BFS – Statistik der sozialmedizinischen Institutionen (SOMED)	© BFS 2021

Az 1.566 időotthon és ápolási otthon 2019-ben 98.576 teljes munkaidős státuszú foglalkoztatottal rendelkezett. Az ápolást végző személyzet a teljes munkaidős foglalkoztatottak 67%-át teszi ki. Tíz teljes munkaidős státusz közül nyolcat nők töltenek be. 2019-ben az időotthonban vagy ápolási otthonban élők háromnegyede legalább 80 éves volt. Ezek 76%-a nő. Az időotthonokban és ápolási otthonokban élők 47%-a kevesebb mint egy évig, 15%-a öt évig vagy annál hosszabb ideig tartózkodik az intézményben. Az átlagos tartózkodási idő két és fél év (881 nap). Az ápolási vagy időotthonokban az egy főre eső napi költségek átlagosan 307 CHF-et tesznek ki.

4. 3. Otthonápolás (Spitex)

	2019
Foglalkoztatottak (teljes munkaidős státuszok)	24.755
Ügyfelek	394.444
Férfiak	162.820
Nők	231.624
Az otthonápolást igénybe vevők aránya a 80 év fölötti lakosság körében	29,2%
Évente egy ügyfélre jutó költségek (CHF)	6.754
<i>Forrás:</i> BFS – Statistik der Hilfe und Pflege zu Hause (SPITEX)	© BFS 2021

2019-ben a *Spitex* foglalkoztatottainak 77%-a (teljes munkaidős státuszok) közhasznú társaságokra és közszolgáltató vállalkozókra jutott. A *Spitex* foglalkoztatottainak száma 2002. óta 58%-kal növekedett. A *Spitex* szolgáltatásait igénybe vevők 42%-a 80 éves vagy annál idősebb. Magasabb várható életkoruknál fogva a nők a legidősebb lakossági csoport körében

felülreprezentáltak. Párkapcsolatban inkább a nők gondozzák partnerüket, mint fordítva. Ez magyarázza, hogy a *Spitex* szolgáltatásait miért veszi igénybe több nő, mint férfi. Az informális segítség igénybevétele elterjedtebb, mint a *Spitex*-szolgáltatásoké. A *Spitex* által támogatott személyek 59%-a hozzátartozóik és ismerőseik segítségét is igénybe veszik.

4. 4. Orvosok és fogorvosok

Praxisokban és ambuláns centrumokban működő orvosok (2018)	14.963
100.000 lakosra jutó orvosok az ambuláns szektorban (2019)	229
Orvosi konzultációk, legalább egy (2017)	81,2%
Fogorvosok (2019)	3.481
100.000 lakosra jutó fogorvosok (2019)	40
Fogorvosi konzultációk, legalább egy (2017)	59,6%
Források: BFS – MAS, SGB; FMH, SSO	© BFS 2021

2018-ban az orvosok 40%-a orvosi praxisokban, vagy alapellátást nyújtó ambuláns centrumokban dolgozott (általános belgyógyászat, gyermekgyógyászat, általános orvos). A 100.000 lakosra jutó ambuláns ellátást nyújtó általános orvosok száma 2010-ben 205, 2019-ben 229 (+ 12%) volt. A lakosság 81%-a 12 hónap leforgása alatt legalább egy alkalommal orvoshoz fordul (általános orvos és/vagy szakorvos). Legritkábban a 25 és 44 év közöttiek járnak orvoshoz (65%). A lakosság 60%-a tizenkét hónap leforgása alatt legalább egy alkalommal fogorvoshoz fordul.

5. Költségek és finanszírozás

	2018
egészségügyi költségek (millió CHF)	80.242
ebből	
ambuláns gyógyító ellátásokra	20.753
tartós ápolásra	16.374
fekvőbeteg ellátásra	15.548
egészségügyi eszközökre	12.214
egészségügyi költségek GDP-hez viszonyított aránya	11,2%
Forrás: BFS – Kosten und Finanzierung des Gesundheitswesens (COU)	© BFS 2021

Az ambuláns gyógyító ellátások, beleértve a kórházi ellátásokat is, az egészségügyi költségek több mint egynegyedét teszik ki. Az időskorúak tartós ellátása mind az intézményi, mind az otthoni ellátásra (*Spitex*) kiterjed. Ez csaknem az egészségügyi kiadások egyötödét teszi ki, valamivel többet, mint a fekvőbeteg ellátásoké.

Az egészségügyi kiadások GDP-hez viszonyított aránya 1995. óta 2,6 százalékponttal növekedett, 2018-ban 11,2% volt. Ez Európában a legmagasabb érték.

2018-ban az egészségügyi kiadások 63%-át a háztartások finanszírozták. Csupán a kötelező betegbiztosítás díjai az egészségügyi kiadások 31%-át fedezték. Az egészségügyi költségekhez nyújtott állami hozzájárulás 30%-ot tett ki. Az állami finanszírozás keretében 10 CHF-ből hatot a kantonok és a települések által a kórházak, időotthonok és ápolási otthonok, valamint az otthonápolás (*Spitex*) részére nyújtott finanszírozás tett ki.

[Lásd még: *A svájci egészségügy 2012. évi statisztikája – Gesundheitsstatistik 2012, 2013. 5. sz.; A svájci egészségügy statisztikai zsebkönyve – Taschenbuch Gesundheit (Bundesamt für Statistik), 2016. 15. sz.; 2016. 34. sz.; 2018. 5-6-7. sz. és Archivum; 2019, 11-13. sz.; és Archivum; 2020.7-8-9-10-11. sz. és Archivum]*